

УДК 342.25:355.45

DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2025-4-10>



**Ірина ДЗЮБА**

кандидат юридичних наук

(Дніпровський державний університет внутрішніх справ,  
м. Дніпро, Україна)

[iryna.dziuba@dduvs.edu.ua](mailto:iryna.dziuba@dduvs.edu.ua)

## ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ Й СУТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджено трансформацію адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад в умовах воєнного стану. Обґрунтовано необхідність оновленого тлумачення поняття й сутності цього регулювання, зумовлену зміною безпекового середовища, посиленням ролі державної політики та запровадженням спеціальних режимів для процесу управління. Визначено особливості функціонування територіальних громад як соціально-правових спільнот, що зберігають свою суб'єктність попри наявні загрози. Проаналізовано нормативно-правові засади місцевого самоврядування й окреслено ключові напрями його трансформацій, які є зумовленими: зростання мобілізаційної ролі громад, підвищення відповідальності за реалізацію державної політики, необхідність адаптації правових механізмів до кризових умов і посилення контролю за використанням наявних ресурсів. Наголошено на потребі наукового переосмислення сутності адміністративно-правового регулювання з огляду на здійснення безпекових і стратегічних функцій.

**Ключові слова:** територіальна громада, місцеве самоврядування, воєнний стан, адміністративно-правове регулювання, державна політика, децентралізація.

**Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.** В умовах воєнного стану адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад є, беззаперечно, актуальним питанням. У зазначених умовах значна частина територіальних громад опинилася в зоні активних бойових дій або під тимчасовою окупацією, суттєво збільшилася кількість внутрішньо переміщених осіб, бюджетні ресурси були спрямовані на першочергові оборонні потреби, а обсяг повноважень органів місцевої влади зазнав істотних змін залежно від безпекової ситуації.

За таких умов підходи до розуміння адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад виявилися недостатніми, зокрема, у частині важливості оновлення тлумачення його сутності. Це є логічним наслідком, оскільки здійснення адміністративно-правового регулювання дедалі більше виходить за межі процесу децентралізації та забезпечення повсякденних потреб населення мешканців відповідних адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням наявних безпекових загроз [4, с. 157].

З огляду на посилення ролі центральної влади, виникає необхідність наукового обґрунтування оптимального балансу між централізацією управління та збереженням незалежності територіальних громад. Водночас постає проблема збереження ідентичності громад як органічних соціальних спільнот у ситуації, коли значна частина їх населення

© І. Дзюба, 2025

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3372-043X>

фізично відсутня через евакуацію, а ключові управлінські рішення часто ухвалюються новоствореними військовими адміністраціями.

Таким чином, наявна потреба в переосмисленні поняття й сутності адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад у контексті воєнного стану. Без розуміння цих трансформацій неможливо забезпечити належну правову регламентацію функціонування територіальних громад, які сьогодні не лише виконують традиційні управлінські функції, а й відіграють ключову роль у зміцненні національної безпеки та стійкості держави.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.** Дослідженню актуальних питань визначення поняття й сутності адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад в умовах воєнного стану присвячено праці таких учених, як М. Баймуратов, О. Бандурка, І. Городецька, Т. Коломєць, Т. Лях, А. Манжула, О. Мельник, М. Орзіх, Т. Спіріна, П. Ткачук, Ю. Тодика й ін.

**Формування цілей статті (постановка завдання).** Метою статті є теоретичне обґрунтування визначення поняття й сутності адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад в умовах воєнного стану.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** Місцеве самоврядування є особливою формою реалізації публічної влади. Зокрема, з аналізу положень Конституції України вбачається, що ця категорія є складною політико-правовою одиницею, що охоплює кілька взаємопов'язаних частин. По-перше, місцеве самоврядування виокремлено серед основних засад конституційного ладу держави. По-друге, воно є однією з форм реалізації народовладдя на рівні колективів територіальних громад. По-третє, місцеве самоврядування визначається як гарантоване законом право членів територіальної громади розв'язувати локальні питання в межах установленної компетенції.

Таке тлумачення повністю відповідає міжнародним стандартам, зокрема Європейській хартії місцевого самоврядування (далі – Хартія), де в ст. 2 наголошується, що принцип місцевого самоврядування має бути юридично закріплений на національному рівні, що підкреслює його фундаментальний характер [6]. Це також указує на важливу роль місцевого самоврядування у формуванні демократичної та ефективної системи публічного управління. З урахуванням цього територіальна громада посідає провідне місце в цій системі як первинний суб'єкт реалізації влади на місцях, який є носієм відповідних прав і повноважень.

На законодавчому рівні це поняття закріплено в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», де вказано, що під останньою варто розуміти жителів, які об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр [13].

Українське законодавство визначає основоположні принципи організації та функціонування місцевого самоврядування. Ці принципи закріплені в ст. 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». До останніх належать принципи народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами; підзвітності й відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування [13].

Зважаючи на це, ми пропонуємо виокремити принцип підзвітності й відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб, яким забезпечено гарантію функціонування місцевої автономії. Важливою також є можливість судового захисту прав місцевого самоврядування, що підсилює його інституційну стійкість.

Водночас у ст. 6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що територіальна громада села, селища чи міста є первинним суб'єктом місцевого самоврядування й основним носієм його функцій і повноважень. Установленим законом порядком кілька територіальних громад можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну або міську громаду, формувати спільні органи місцевого самоврядування й обирати відповідного голову. Громади, які добровільно приєдналися до об'єднаної територіальної громади, мають право вийти з її складу згідно з визначеною законодавством процедурою [13].

Своєю чергою, у ст. 140 Конституції України визначено правосуб'єктність територіальної громади, наголошуючи на її винятковому праві самостійно здійснювати місцеве самоврядування. Це право реалізується шляхом розв'язання питань місцевого значення громадою безпосередньо або через створені нею органи в межах чинного законодавства, тобто територіальна громада наділена необхідною компетенцією для забезпечення розвитку відповідної території та задоволення потреб її мешканців [10].

При цьому на доктринальному рівні є думки низки науковців, які по-різному тлумачать визначення «територіальна громада». Так, Ю. Наврузов переконаний, що територіальна громада повинна розглядатись через призму системного підходу в межах трьох аспектів: первинний компонент соціальної структури, структурований елемент суспільства та суб'єкт взаємодій у суспільстві [11, с. 276].

М. Орзіх визначає територіальну громаду як первинну ланку місцевого самоврядування. Вона об'єднує громадян України, іноземців та осіб без громадянства, що постійно проживають або працюють на певній території, володіють нерухомістю й сплачують місцеві податки та збори. Ця спільнота має власні інтереси, є основою для формування органів місцевого самоврядування [12, с. 70].

О. Батанов у наукових працях підкреслює, що територіальна громада становить територіальну спільність жителів, до якої належать усі особи, які постійно проживають чи працюють у межах відповідного населеного пункту або об'єднаної громади. Такі особи, які об'єднані сталими територіально-особистісними зв'язками системного характеру безпосередньо або через сформовані муніципальні структури та беруть участь у розв'язанні питань місцевого значення безпосередньо або через створені ними органи місцевого самоврядування, мають спільну комунальну власність, володіють нерухомістю на відповідній території та здійснюють сплату податків [2, с. 56–58].

На думку М. Баймуратова, територіальна громада – це сукупність осіб, які постійно проживають на певній території та мають спільні інтереси, зумовлені територіально-особистісними зв'язками. Саме ці зв'язки створюють підґрунтя для ефективної організації місцевого управління й забезпечують стабільність громади [1, с. 125].

Ю. Ковальчук наголошує, що об'єднана територіальна громада розглядається як добровільне, створене відповідно до закону об'єднання кількох територіальних громад, яке утворює базу одиницю адміністративно-територіального устрою. Вона є спроможною самостійно або через уповноважені органи місцевого самоврядування розв'язувати питання місцевого значення [9, с. 89].

А. Коваленко зазначає, що предмет нашої наукової розвідки – це одна з форм суто громадської активності, що випливає з природного права громадян держави розв'язувати на власний розсуд, але відповідно до законодавства питання, що виникають у процесі повсякденного управління територіальними справами без безпосереднього втручання органів державної влади [8, с. 15–16].

Убачається, що ключовою відмінністю територіальної громади від звичайної територіальної одиниці є те, що вона формується не лише адміністративно, а й соціально. Громада набуває реального змісту тоді, коли її жителі не просто мешкають на спільній території, а відчувають себе частиною цілісної спільноти, здатної усвідомлено реалізовувати власні інтереси через механізми місцевого самоврядування. Становлення територіальної

громади – це поступовий процес, у межах якого окремі індивіди перетворюються на згуртовану соціальну спільність, що володіє власною волею та спільною відповідальністю за розвиток свого місця проживання.

З урахуванням наведених вище наукових підходів до визначення територіальної громади її варто розглядати як природно сформовану спільноту людей, які постійно мешкають, працюють або володіють, користуються чи розпоряджаються майном на певній території, що включає один чи кілька населених пунктів із єдиним адміністративним центром.

Така спільнота існує й розвивається завдяки міцним соціально-економічним, територіально-правовим і культурним зв'язкам між її членами. Ці зв'язки спрямовані на спільне задоволення повсякденних потреб у процесі життєдіяльності, управлінні, розвитку інфраструктури та збереженні місцевої ідентичності. Територіальна громада реалізує місцеве самоврядування через обрані жителями представницькі органи, які дають змогу втілювати спільні інтереси та захищати права людей, що проживають на цій території [5, с. 18–19].

Разом з цим адміністративно-правове регулювання є вирішальним чинником устанавлення правил діяльності територіальних громад, їхніх прав та обов'язків, а також порядку взаємодії з органами державної влади. У цьому контексті варто врахувати позицію І. Городецької, яка підкреслює, що адміністративно-правове регулювання полягає в здійсненні правового та владного впливу на суспільні відносини через систему нормативно-правових актів. Такий вплив спрямований на забезпечення визначених цілей, серед яких – підтримання стабільності, сприяння розвитку та гарантування захисту територіальних громад [3, с. 62].

Однак, на думку Є. Семенова, ці ознаки є характерними для будь-якого виду правового регулювання, а не лише для адміністративного. Проте саме адміністративно-правове регулювання має специфічні завдання. Ці завдання пов'язані з упорядкуванням та охороною суспільних відносин на місцевому рівні. Виконання цих завдань дає змогу ефективно захищати права, свободи й законні інтереси фізичних і юридичних осіб, а також інтереси держави. Воно включає комплекс нормативно-правових актів. Ці акти визначають структуру, повноваження й обов'язки громад, а також регулюють їхні відносини з державними органами [14, с. 133].

Ключову роль у механізмі адміністративно-правового регулювання відіграє державна політика, яка втілюється саме через органи місцевого самоврядування. В. Черній характеризує цей процес як свідомо спрямовану діяльність, основним завданням якої є постійне вдосконалення всієї системи місцевого самоврядування [15, с. 26].

В умовах дії воєнного стану адміністративно-правове регулювання зазнає кардинальних змін, насамперед через запровадження особливих режимів управління територіями. Із цього випливає, що під час воєнного стану сутність адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад пережила глибокі трансформації. Ці зміни зумовлені об'єктивною потребою в максимально швидкому реагуванні на загрози й виклики, що виникають у воєнний період, а також у забезпеченні безперервності й стабільності всіх управлінських процесів на місцевому рівні. Основні трансформації характеризуються такими ключовими напрямками.

По-перше, посилилося значення державної політики, яка в умовах воєнного стану набула більш стратегічного, мобілізаційного спрямування. Вона фокусується на забезпеченні обороноздатності, соціальному захисті населення й раціональному розподілі ресурсів. У цьому контексті територіальні громади є основними виконавцями державних завдань, що зумовлює зростання їхньої відповідальності та впливу.

По-друге, запровадження спеціальних режимів управління, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», призвело до надання територіальним громадам додаткових повноважень [7]. Ідеться про участь у мобілізації ресурсів, організацію роботи територіальної оборони, посилення заходів соціальної підтримки населення.

Це потребує підвищеної гнучкості й адаптивності механізмів адміністративно-правового регулювання.

По-третє, попри труднощі, викликані воєнними реаліями, процес децентралізації продовжується, хоча й із певними обмеженнями. Об'єднані територіальні громади зобов'язані гарантувати базові адміністративні та соціальні послуги навіть за умов надзвичайних ситуацій. У разі неможливості дотримання звичайних процедур передбачено запровадження спеціальних інструментів для своєчасного надання допомоги.

По-четверте, протягом воєнного стану посилюється контроль за фінансовими й матеріальними ресурсами територіальних громад. Зросла потреба в ефективній координації з державними органами, у забезпеченні підтримки внутрішньо переміщених осіб і гарантуванні життєдіяльності громад, які перебувають в осередку загрози початку бойових дій.

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.** Таким чином, адміністративно-правове регулювання діяльності територіальних громад є важливим інструментом забезпечення їхньої стабільності й розвитку. Це створює умови для реалізації громадами своїх повноважень, сприяючи захисту прав і свобод її населення. Однак запровадження воєнний стану вплинуло на здійснення управління в частині кризової спрямованості та посилення централізації з метою оперативного розв'язання нагальних проблем.

#### Список використаних джерел

1. Баймуратов М. О. Територіальна громада у національному та міжнародному вимірах. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Право»*. 2017. Вип. 13. С. 121–132.
2. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 260 с.
3. Городецька І. А. Сутність адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. *Форум права*. 2016. № 1. С. 60–66. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP\\_index.htm\\_2016\\_1\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_1_12).
4. Дзюба І. В. Організаційні форми адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад в Україні. *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 28 лют. 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 156–159.
5. Дзюба І. В. Адміністративно-правове регулювання діяльності територіальних громад в Україні : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2022. 250 с.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування / Рада Європи, 15.10.1985. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_036#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text).
7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19>.
8. Коваленко А. А. Теорія і практика місцевого самоврядування в Україні. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. 464 с.
9. Ковальчук Ю. М. Щодо поняття об'єднаної територіальної громади як елемента правового регулювання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2017. № 29. Т. 1. С. 87–90.
10. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
11. Наврузов Ю. Категорія «громада» в сучасному лексиконі місцевого самоврядування. *Збірник наукових праць Української академії державного управління при Президенті України*. 2000. Вип. 1. С. 276–277.
12. Орзіх М. Концепція правового статусу самоврядних територій і органів місцевого самоврядування. *Міське і регіональне самоврядування України*. 2009. Вип. 1–2 (10–11). С. 67–75.
13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

14. Семенов Є. О. Адміністративно-правове регулювання діяльності територіальних громад в Україні: деякі аспекти визначення поняття. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. Вип. 6. С. 131–136. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.22>.

15. Черній В. Д. Адміністративно-правове регулювання функціонування системи органів місцевого самоврядування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / ЗНУ. Запоріжжя, 2021. 228 с.

#### References

1. Baymuratov, M. O. (2017) Terytorial'na hromada maye natsional'nyy abo mizhnarodnyy vymir [Territorial community in national and international dimensions]. *Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Pravo*, iss. 13. pp. 121–132. [in Ukr.].

2. Batanov, O. V. (2001) Terytorial'na hromada – osnova mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini [Territorial community – the basis of local self-government in Ukraine] : monohraf. Kyiv: Universytet derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho Natsional'noyi akademiyi nauk Ukrainy. 260 p. [in Ukr.].

3. Horodets'ka, I. A. (2016) Sutnist administratyvno-pravovoho rehulyuvannya suspil'nykh vidnosyn u sferi okhorony, vykorystannya ta vidtvorennya tvarynnoho svitu [The essence of administrative and legal regulation of social relations in the field of protection, use and reproduction of wildlife]. *Forum prava*. № 1. pp. 60–66. [in Ukr.].

4. Dzyuba, I. V. (2023) Orhanizatsiyni formy administratyvno-pravovoho rehulyuvannya diyal'nosti terytorial'nykh hromad v Ukraini [Organizational forms of administrative and legal regulation of the activities of territorial communities in Ukraine]. *Verkhovenstvo prava: doktryna ta praktyka v umovakh suchasnykh svitovykh vyklykiv* : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (v. Dnipro, 28 lyut. 2023 r.). Dnipro : DDUVS, pp. 156–159. [in Ukr.].

5. Dzyuba, I. V. (2022). Administratyvno-pravove rehulyuvannya diyal'nosti terytorial'nykh hromad v Ukraini [Administrative and legal regulation of the activities of territorial communities in Ukraine] : dys... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. Dnipro, 250 p. [in Ukr.].

6. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannya [European Charter of Local Self-Government]: Rada Yevropy, 15.10.1985. Retrieved from: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_036#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text) [in Ukr.].

7. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu [On the legal regime of martial law]: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19> [in Ukr.].

8. Kovalenko, A. A. (2002) Teoriya ta praktyka mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini [Theory and practice of local self-government in Ukraine]. Kyiv : In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho NAN Ukrainy, 464 p. [in Ukr.].

9. Koval'chuk, Yu. M. (2017) Shchodo ponyattya ob'yednanoyi terytorial'noyi hromady, yak elementa pravovoho rehulyuvannya [On the concept of a united territorial community as an element of legal regulation]. *Naukovyy zhurnal Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya «Pravoznavstvo»*. № 29. Vol. 1, pp. 87–90. [in Ukr.].

10. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukr.].

11. Navruzov, Yu. (2000) Katehoriya «hrupa» v suchasnomu leksykonі mistsevoho samovryaduvannya [The category of «community» in the modern lexicon of local self-government]. *Zbirnyk naukovykh prats' Ukrain's'koy Akademiyi perezydeniya pry prezidentovi Ukrainy*, iss. 1. pp. 276–277. [in Ukr.].

12. Orzikh, M. (2009) Ponyattya pravovoho statusu samovryadnykh terytoriy ta orhaniv mistsevoho samovryaduvannya [The concept of the legal status of self-governing territories and local self-government bodies]. *Mistseve ta rehional'ne samovryaduvannya Ukrainy*, iss. 1–2 (10–11), pp. 67–75. [in Ukr.].

13. Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini [On local self-government in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukr.].

14. Semenov, Ye. O. (2021) Administratyvno-pravove rehulyuvannya diyal'nosti terytorial'nykh hromad v Ukraini: deyaki aspekty vyznachennya ponyattya [Administrative and legal regulation of the activities of territorial communities in Ukraine: some aspects of the definition of the concept]. *Naukovyy visnyk public'noho ta pryvatnoho prava*. Vol. 6. pp. 131–136. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.22>. [in Ukr.].

15. Cherniy, V. D. (2021) Administratyvno-pravove rehulyuvannya funktsionuvannya systemy orhaniv mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini [Administrative and legal regulation of the functioning of the system of local government bodies in Ukraine] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / ZNU. Zaporizhzhya, 228 p. [in Ukr.].

**ABSTRACT**

**Iryna Dzyuba. On the question of defining the concept and essence of administrative and legal regulation of the activities of territorial communities under martial law**

The article is devoted to a comprehensive theoretical and legal analysis of the concept and essence of administrative and legal regulation of the activities of territorial communities under martial law. It is emphasized that the current challenges caused by the full-scale invasion of the Russian Federation have led to a significant rethinking of the role and functioning of territorial communities, as a significant part of them found themselves in the combat zone, suffered occupation or significant demographic and economic changes. In such conditions, traditional approaches to administrative and legal regulation have proved insufficient, as the activities of communities go beyond the usual provision of public services and concern the maintenance of the state's defense capability and stability. The article examines doctrinal approaches to defining a territorial community as the primary subject of local self-government, emphasizing its socio-legal nature and the importance of preserving community identity even in conditions of mass evacuation of the population. The author analyzed the provisions of normative acts that define the legal status of communities, their principles of operation, and their interaction with state authorities. Particular attention is paid to the importance of the principles of accountability, autonomy, and judicial protection of local self-government rights. It has been established that under martial law, administrative and legal regulation has undergone significant transformations in the direction of strengthening the role of state policy, introducing special management regimes, community participation in mobilization processes, ensuring territorial defense, and social protection of the population. The impact of centralization mechanisms, in particular the activities of military administrations, on the independence of territorial communities has been analyzed. In conclusion, it is emphasized that effective administrative and legal regulation under martial law is a key factor in ensuring stability, security, and further development of territorial communities.

**Key words:** *territorial community, local self-government, martial law, administrative and legal regulation, state policy, decentralization.*

*Надійшла до редакції: 12.11.2025*

*Прийнято до друку після рецензування: 25.11.2025*

*Опубліковано: 12.12.2025*